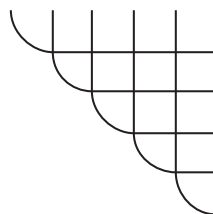

I

Brændt barn

ET AF DE SAMMENFOLDEDE tæpper havde det rød-hvide mønster, som var typisk for Vestlandet. Tågede billeder fra operationsbordet, den kvindelige læges stålsatte blik over den hvide ansigtsmaske.

Det var ikke et rigtigt operationsbord, det var spisebordet i storstuen, og lægen var hendes mor. Billederne flød sammen i et totalt kaos, der ikke gav mening, eller blev til ingenting eller indimellem til drømme med en form for handling, som i biografernes ugerevyer, men roligere, uden den gjaldende musik.

Varmen i sandet nede ved bådebroen, solglitrende vand, hvide sejl som gled forbi Startkobben eller Telegrafholmen.

Achtung! Ausweise!

De tyske kontrollører flåede som sædvanlig kupédøren op med et brag. Men tyskerne var trods alt nemmere at have med at gøre end de sædvanlige banditter fra Nasjonal Samling i deres latterlige uniformer.

SS-mændene var uventet steget på toget i Hønefoss. SS'erne var de allernemmeste at have med at gøre. Hvis man tiltalte dem på deres eget sprog og kunne deres gradsbetegnelser, afvæbnede man dem som regel let.

I kufferten oppe i bagagenettet lå der mindst 20.000 norske kroner i nypressede, hårdt pakkede sedler under kuffertlågets for. Kurerposten bar hun helt ind til kroppen. Men rejsedokumenterne var der aldrig en finger at sætte på, de var ikke engang forfalskede. Hun havde vænnet sig af med at være bange, hendes tysk fungerede som et stålskjold.

En af SS'erne, en Obersturmführer, var en flot ung mand, som taget ud af deres egne plakater. Han sagde, at han allerhelst ville være fulgt med hende helt til Bergen, men desværre var nødt til at stå af allerede i Geilo. Hans intimitet kom sig måske af, at de snakkede løs på tysk. De tre norske passagerers bagage lod han omhyggeligt undersøge, men ikke hendes. Til afsked gjorde han honnør i stedet for at heile.

En eksplosion! Det måtte have været en eksplosion; hun havde ondt i det ene knæ, som havde ramt togskinden, da hun blev slynget omkuld. En kæmpes hånd havde kastet hende flere meter. Brandrøgen i næseborene, den ene kind mod banedæmningens skarpe skærver, hun var blind, kunne ikke høre andet end en høj, skærende tone, opfattede kun lugte.

“Og begravelsen forløb som en drøm i sort.”

Formuleringen havde et eller andet at gøre med Karin. Karin havde taget livet af sig. Virginia havde også taget livet af sig, næsten samtidig. *Astarte*, dårlig titel. Hun skulle have kaldt romanen *Mannequindukken*, som hun først havde tænkt. Mere nøgternt, dengang skulle alting jo være så nøgternt og sagligt.

Nogen kom og rensede hendes sår, koldt vand, fortyndet sårspirit, som lindrede den brændende varme. Nogen holdt kærligt hånden bag hendes nakke og lirkede piller i hende fulgt af et glas vand, og lidt efter var alting sort og uden drømmebilleder. Tiden eksisterede ikke.

Hun var tre døgn om at kæmpe sig ud af feberen; det var i hvert fald, hvad hun fik at vide, for hendes skyld kunne det lige så godt

have været en uge eller en evighed. Hun følte sig klar i hovedet, om end der var nogle huller i hukommelsen.

Hun lå helt alene i sejerhytten, der var blevet omdannet til en form for enesygestue; den lille hytte var ryddet for alt undtagen hendes sygeseng, som stod midt på gulvet. Der lugtede stærkt af sæbe, vinduerne stod åbne, de hvide gardiner bevægede sig i sollyset, udenfor skreg mågerne, som var det en helt almindelig sommerdag i skærgården. Ved siden af sengen stod der et hjemmelavet stativ med en dropflaske; når man havde brandsår, mistede man meget væske.

Tog 4352, vogn NSB 40256, den otteogtredivte regnet fra lokomotivet. Og de næste enogtyve vogne var stuvet fulde af ammunition fra gulv til loft.

Planen for operationen havde virket besnærende perfekt. Informationerne fra efterretningstjenesten ligeså, intet skulle kunne gå galt.

Ammunition, krudt og artillerigranater blev sejlet fra Tyskland til Arendal, hvor det hele blev lastet om til norske jernbanevogne med Finland som destination. På de tyske fragtsedler var det alt sammen vagt deklareret som "sygeplejeudstyr". Oplysningerne kom oprindeligt fra Milorg, den militære del af Hjemmefronten, men var blevet opsnappet af englænderne, hvorefter SOE overtog ansvaret.

Milorg havde en informant i Charlottenberg på den svenske side af grænsen. Ifølge informantens rapport var smøreolien i de norske tog af så ringe kvalitet, at der var overhængende risiko for overophedning af hjullejerne med deraf følgende fare for brand. I Charlottenberg inspicerede svenskerne derfor hjulkasserne på alle norske jernbanevogne og gav dem ny smøreolie. Togene skulle jo køre gennem Sverige, det havde regeringen bestemt, og så var det også svenskernes ansvar, at der ikke gik ild i dem. I hvert fald ikke på svensk territorium.

Det var denne tilsyneladende trivielle rapport fra Charlotten-

berg, hele planen var udsprunget af. Man kunne sige meget om Malcolm, i mange henseender levede han til fulde op til både fars og onkel Oscars forestillinger om englændere. Men fantasi, det havde han.

Idéen virkede ganske enkelt genial, da han fremlagde den. Tog 4352 ville altså blive inspiceret i Charlottenberg og om nødvendigt få udskiftet smøreolien i hjulkasserne. Det skete i fuldt dagslys, midt mellem jernbanefolk og militært overvågningspersonel.

Men derfra skulle godsvognene videre til Hallsberg for at blive koblet på et nyt, nordgående tog med afgang 01.45. Der var næsten to timers ventetid inden afgang.

Og her var chancen altså, i sommernattens få mørke timer på denne årstid. Team Alphas opgave var i ly af mørket at snige sig hen til vogn NSB 40256 og sabotere hjulkasserne, tappe olien af og i stedet komme sand i dem. Derefter var det bare at føre lunter fra hjulkasserne op gennem vognens trægulv, om nødvendigt ved at bore huller mellem nogle af bundbrædderne. Det var altså ikke nødvendigt at bryde vogn dørenes plombering.

Varmeudviklingen i hjulkasserne burde være mere end tilstrækkelig til at antænde lunterne op til lasten af krudt og ammunition. Bagefter ville man ikke kunne finde nogen anden forklaring på katastrofen end overophedning. Eksplosionen ville ske et sted midtvejs mellem Hallsberg og Krylbo, formentlig langt væk fra al bebyggelse og i så fald helt sikkert uden tab af menneskeliv.

Tilsyneladende den perfekte plan. Enogtyve jernbanevogne med ammunition ville ikke nå frem til de tyske tropper i Finland. Intet kunne gå galt, bedyrede Malcolm, og alle i gruppen troede ham.

Team Betas opgave var at følge op i Krylbo under det sædvanlige dække, en lastbil med den frivillige forsvarsorganisation Blå Stjernes emblemer, eventuelt med en ægte hest i den synlige del af lastrummet. Opgaven indskrænkede sig sandsynligvis bare til at konstatere, at tog 4352 ikke ankom til Krylbo, fordi det af uforklarlige grunde var eksploderet undervejs fra Hallsberg. Man

måtte formode, at der snart ville indløbe telefoniske rapporter til jernbanestationen i Krylbo, hvor Team Betas næste opgave var at blande sig med personalet i stationsbygningen og finde ud af, hvad der var sket, helst også hvor og hvornår.

I værste fald, hvis et eller andet ved planen mod al forventning slog fejl, selvom der ikke var nogen fornuftig grund til at tro det, skulle Team Beta fuldføre sabotagen på stationen i Krylbo. Ellers risikerede man at røbe teknikken med at pille ved hjulkasserne, så metoden ikke kunne bruges for fremtiden. Det var ekstremt vigtigt, at netop denne operation ikke blev afsløret. Der ville komme nye ammunitionstog samme vej.

Så langt huskede hun det hele krystalklart: Malcolms spøgefulde afskedshilsen, hvordan de trykkede hinandens hænder og kom med de sædvanlige fraser, inden de to teams skiltes denne solrige og varme eftermiddag.

Men derefter begyndte det at knibe med hukommelsen. En ny dag var i hvert fald gryet; det var tidlig morgen, da den overdækkede lastbil nærmede sig Krylbo, og helt lyst, da de parkerede på den anden side af sporene over for stationsbygningen. Ingen af dem havde været særlig nervøse eller ophidsede og da slet ikke, da de konstaterede, at tog 4352 ikke ankom til tiden. Efter et kvarter var de helt rolige, men de havde ordre til at vente en time, inden de gik ind i stationsbygningen for at indhente informationer.

Et sted deromkring opløstes hukommelsen, kun usammenhængende billeder var tilbage. Tomme jernbanespor, et rangerlokomotiv, der koblede vogne sammen for at spænde dem efter et indkommende eksprestog fra Jämtland til Stockholm. En fredelig tidlig morgen, hvor luften stadig var ganske kølig trods hedeølgen.

Og derefter ingenting. Jo, én ting til. Deres rædsel, da de så tog 4352 dampe langsomt ind mod stationen, treogtyve minutter forsinket. Der var det, som om hukommelsen ramte en mur. Indtil da stod alting klart, og så pludselig ingenting.

Hun måtte være faldet i søvn, nærmest som med vilje, som

om hun kunne drømme de bortraderede hukommelsesbilleder frem igen.

Sne på Høyefjell selv her sidst i juni. Første gang hun blev bange, var da *Ole Bull* lagde til ved anløbsbroen i Tyssebotn. Fire uniformerede NS'ere havde overbegloet hende, hvisket og peget under størstedelen af turen, og hun havde ikke fået afleveret kufferten med pengene. NS'ere havde ret til når som helst at kropsvisitere eller arrestere hvem som helst af en hvilken som helst grund, eller tiltog sig retten.

Manden, der var kommet hen til hende på banegården i Bergen, lige efter at hun steg af toget fra Oslo, havde ikke sagt de rigtige ord.

“Jeg skal hilse fra Ola Nordmand på Finse,” skulle han have sagt.

Hun skulle svare: “Ja, ham kender jeg rigtig godt,” og så skulle han stille sin kuffert ved siden af hendes, tænde en cigaret, komme med en bemærkning om vejret, tage hendes kuffert og gå.

Men han sagde ikke hele sætningen, kun: “Jeg skal hilse fra Ola Nordmand.”

Hun havde sikkert set oprigtigt forundret ud. Det var en dødsynd at lave den mindste fejl i den slags aftalte løsener.

“Det var dog en højst mærkværdig hilsen,” havde hun svaret.

“Ja, men jeg må måske byde på en cigaret?” forsøgte han.

“Absolut ikke!” fnøs hun og skred sin vej på klaprende hæle.

Da hun nåede banegårdshallens vestlige udgang, sagtnede hun sine skridt og skævede hurtigt over skulderen. Gestapomanden – eller var han fra den norske pendant, Statspolitien? – var allerede henne ved en anden ung kvinde, der så ud til at stille sig lige så uforstående til den mærkelige hilsen.

Der var kun én ting at gøre: Nok så roligt gå ud af banegården, *ikke* løbe, *ikke* se sig om. Og tage færgen til Tyssebotn.

Tortur. Så godt som ingen kunne modstå tortur mere end otteogfyrre timer. Men de otteogfyrre timer måtte man stå igennem for at give kammeraterne tid til at slippe væk. Det indgik i grund-

uddannelsen. Ligesom det der med at lave en lille fejl i løsenet, så det fungerede som en advarsel. En eller anden var blevet tortureret, en eller anden havde helt korrekt sagt “Ola Nordmand” af alle absurde navne, men udeladt “på Finse” og desuden ændret det med cigaretten.

Det måtte være det, der var sket. Og selv hvis hun tog fejl, havde hun holdt sig strengt til de gældende instrukser, det hun havde lært. Kufferten føltes tung som bly på vejen ned til Tyskebryggen, hvis den altså stadig hed det. Men besættelsesmagten havde vel ikke haft grund til at ændre navnet.

Men så, ombord på *Ole Bull*, disse ubehagelige bæster i NS-uniformer, “hirdmænd” eller “hjælpepoliti”, gudfaderbevares! Og de blev siddende anløbssted efter anløbssted, mens passagererne lidt efter lidt forlod færgen. Da de nåede Tyssebotn, var der hende og fire andre tilbage. Og så hirdmændene.

Hun overvejede at blive ombord, til de gik i land, om nødvendigt hele vejen tilbage til Bergen. Nej, det ville være dumt, i Tyssebotn havde hun i det mindste et legitimt ærinde. Hun stivnede af angst, da de fire rejste sig lige efter hende og kom nærmere. Efter landgangen hvædede en af dem noget om, hvad unge damer som hende i den grad trængte til, og kammeraterne grinede. Det var en lettelse, de havde ikke opfattet hende som suspekt, bare som kød. Idioter.

Ved færgeløbet havde de desuden en lille “station” med solkorsfane, de var åbenbart besættelsesmagtens eneste repræsentanter på Osterøya og skulle afløse fire utålmodigt ventende kammerater.

Bedstemors hår var stadig meget smukt, gråt naturligtvis, hun var jo over firs. Der var intet tilbage af den kobberrøde farve, men håret var tykt og mørkegråt, stramt over tindingerne og med den lange, kraftige fletning frit hængende helt ned til bagdelen. Og så var hun barhovedet, stik mod skik og brug blandt ældre kvinder på øen, det var måske hendes særlige æstetik. Hun var i en af sine egne striktrøjer i forskellige blå nuancer, og farverne var som velgennemtænkte akkorder til hendes hår og lysende klare, isblå øjne.

På Frøynes nejede man for bedstemor. Derefter omfavnede man hinanden, hårdt og uden ord.

Hun boede stadig oppe i langhuset, som far havde ladet bygge – i vikingestil, selvfølgelig. Vind og vejr så ud til at have været lidt hårde ved det ene dragehoved over den vestlige gavl.

Hun var nødt til at sige det, som det var. De havde spist i tavshed, som sædvanlig. Nu sad de ved pejsen, og hun fortalte pligt-skyldigt sidste nyt om familien i Saltsjöbaden, hvilket ikke var ret meget, eftersom det kun var fjorten dage siden, de havde set hinanden sidst. Hun hilste fra alle, lovpriste tørfisken og lamme-køllerne. Ilden knitrede og gav nu og da et højt knald; på Frøynes fyrede man mest med gran. Bedstemor Maren Kristine var tavs som altid. Der var aldrig nogensinde sluppet et overflødigt ord over hendes læber, hun talte som i en vikingesaga. Far havde nogle gange, bevidst eller ej, forsøgt at efterligne den stil.

“Allerkæreste bedstemor, jeg har noget meget vigtigt at bede Jer om,” forsøgte hun, men gik i stå og vidste ikke, hvordan hun skulle komme videre.

Lang tavshed.

“Hårde tider er det. En ond tid for landet, en ond tid for os nordmænd. Bedre tid til alvorlig tale findes ikke,” sagde bedstemor til sidst i sit sædvanlige lakoniske tonefald.

Ny lang tavshed. Nu måtte hun bare spytte ud med det.

“Altså, jeg må bekende ... nej, jeg må bede jer om en tjeneste, kæreste bedstemor. Ikke en hvilken som helst tjeneste, men en med livet som indsats.”

Hun gik i stå igen, følte sig fanget af sine egne ord og tænkte, at hun burde have udtrykt sig mere forsigtigt. Og hvad bedstemors strenge gud mente med hensyn til moralske problemstillinger, var aldrig til at vide. Hendes gud kunne lige så godt være på Nasjonal Samlings side som på Hjemmefrontens, i begge tilfælde lige uforståeligt for den ikke-troende.

Tavshed, knitren i pejsen, bedstemors uudgrundelige ansigt. Hvis man ikke kendte hende, ville man kunne tolke tavsheden

som ubeslutsomhed eller mishag. Men hun ledte sikkert bare efter den rette korte, præcise formulering.

“I mørkets dal går jeg allerede. Et godt liv har jeg haft. Men dit selskab ville smerte mig, hvis ikke det tjente en god sag.”

Johanne tænkte sig godt om. Det gjorde ingenting, bedstemor forventede intet andet end velgennemtænkte forklaringer uden hastværk.

“Henne ved dørtrinnet, kæreste bedstemor,” indledte hun og tog en dyb indånding for at få det hele sagt på én gang uden at tøve, “er der et løst gulvbræt. Under det vil jeg gemme nogle penge og dokumenter. Om en uge eller to vil en person fra Hjemmefronten, mand eller kvinde, ung eller gammel, komme til Frøynes og sige: ‘Jeg skal hilse fra en, der aldrig har sejlet med *Ran*, men med *Beduin*.’ Nøjagtig de ord og ingen andre. Og så, bedstemor, skal I svare: ‘Jeg har sejlet med *Ran*, men aldrig med *Beduin*’, og manden eller kvinden siger så: ‘Det er godt at sejle med venner af Norge.’ Det er det hele. Vedkommende er kommet for at hente det, der ligger under gulvbrættet. Jeg kan skrive ordene ned, hvis I vil – en lap papir er hurtigt smidt på pejseilden, hvis den forkerte banker på.”

Det svimlede for hende nogle øjeblikke, efter at hun havde sagt det. Hun havde faktisk involveret sin egen farmor, en kvinde på over firs år, i Hjemmefrontens mest illegale arbejde. Var det vanvittigt, kynisk eller begge dele?

At svaret lod vente på sig, var der ingen grund til at blive urolig over. Bedstemors ansigt var uudgrundeligt som altid, mens hun stirrede stift ind i pejsens hendøende flammer.

Da hun endelig svarede, var det med noget så usædvanligt som et smil.

“Din tillid varmer mig. Stolt af dig er jeg. Ord for ord om liv og død behøver jeg ingen sedler for at huske.”

Sådan talte hun faktisk altid. For mange år siden, tilbage i barndommens somre i en lys tid, hvor alle ville have hende op at sidde på bedstemors skød, så de kunne blive fotograferet sammen, helst

med udslået hår – en skam at man ikke kendte til farvefotografier dengang – havde hun også talt sådan, selv når hun spøgte, hvad hun dog sjældent gjorde.

Hvad der var endnu mere usædvanligt, var at hun bøjede sig frem og begyndte at kærtegne hende uden at sige et ord. Hendes smalle, benede hånd gled op og ned ad den nøgne underarm, det var indiskutabelt en erotisk tilnærmelse, fuldstændig absurd, det måtte være et mareridt.

Det var tante Christa, der strøg hende over armen for at vække hende. Johanne vågnede ved sit eget skrig.

“Rolig, rolig, det er bare mig, du skal ikke være bange, du er hjemme hos os på Sandhamn,” trøstede tante Christa. “Ingeborg siger, at du godt kan begynde at komme lidt ud i solen. Og hvis du orker det, kan jeg benytte lejligheden til at klippe dig.”

“Undskyld, jeg drømte så livagtigt.”

“Hvor var du henne i drømmen ... nej, vent! Tænk ikke på det, glem at jeg spurgte!”

“Det var såmænd ikke så dramatisk, jeg var på Osterøya hos bedstemor. Men da bedstemor så pludselig gjorde tilnærmelser ved at give sig til at kærtegne mig på armen, blev jeg alligevel lidt bange. Og så var det bare tante Christa! Og så drømte jeg på norsk, *aber nun ist noch Ordnung!*”

De lo lettet. Tante Christa havde aldrig lært hverken svensk eller norsk.

Dropflasken var væk, der stod en vandkaraffel på et natbord der, hvor stativet havde stået. Hun svingede forsøgsvis benene ud over sengekanten og kom op at stå, lidt usikker på benene, men svimmelheden fortog sig hurtigt.

Tante Christa anbragte hende resolut i en af havestolene omme bag langhuset og lagde kamme og to sakse frem på bordet foran dem. Hun sagde, at hun glædede sig til endnu en gang at lave en anstændig frisure fra de glade tyvere.

Johanne protesterede mat, hun havde set billederne fra dengang, hvor kvinderne skulle ligne fladbrystede “garçon’er” og

deres hår sad som en koket lille hjelm på hovedet.

Men der var ikke så meget at snakke om. Det meste af håret i venstre side af hovedet var brændt af, kun nogle små røde dun stak frem hist og her mellem sårskorperne. De ville være mindst fem uger om at hele og håret flere måneder om at vokse ud. Det var bare at starte forfra, så der var lige lidt i begge sider, og desuden var det efter lægens strenge ordination, ligesom de hyppige havbade uden badehætte det næste stykke tid.

“Hvor er Mutti? Jeg har ikke set hende, siden jeg kom herover. Og hvordan gjorde jeg forresten det?”

Tante Christa sænkede saksen, hun så oprigtigt forbløffet ud.

“Kan du ikke huske det?”

“Nej, der er et eller andet mærkeligt med min hukommelse. Også med hørelsen, jeg kan kun høre på højre øre.”

“Ja, trommehinden er sprunget, den er også nogle uger om at gro sammen. Men har du slet ingen erindring om, hvad der skete?”

“Kun i brudstykker. Jeg kan for eksempel godt huske dagen før – jeg går i det mindste ud fra, at det var dagen før ... Hvornår kom jeg herover?”

“Den 20. juli.”

“Okay, så *er* det dagen før, jeg husker, frem til et vist punkt. Men hvordan kom jeg herover?”

Tante Christa klippede lidt videre, inden hun svarede:

“Du kom vaklende halvt bevidstløs hen ad stranden ved Skärkarlshamn. Hans Olaf og Carl Lauritz løb dig i møde og hjalp dig det sidste stykke.”

“Kom jeg gående? Helt alene?”

“Ja, med mørke solbriller, en løjerlig, kunstneragtig baskerhue og en form for hovedtørklæde.”

“Og hvad skete der så?”

“Din mor klædte om med lynets hast og forvandlede sig til kirurgisk troldkvinde. Du blev opereret i flere timer, på spisebordet.”

“Ja! Tæpper med Vestlandets rød-hvide mønster.”

“Vi lagde dig på nogle sammenfoldede tæpper, ja.”

“Og så? Jeg har været bevidstløs, haft feber, drømt mærkelige drømme. Men hvor er Mutti, hvorfor har jeg ikke set hende?”

“Hun og jeg har været hos dig på skift fire timer ad gangen. Du ved vel ganske meget om brandsår, med alle de kurser du har været på.”

“Hvor er Mutti nu?”

“Lige nu sover hun. Hun sover meget i den her varme.”

Samtalen gik i stå. Tante Christa koncentrerede sig om klipningen; hun vidste, hvad hun gjorde, eller gav i det mindste indtryk af det.

Johanne vidste ikke rigtig, om hun skulle fortsætte samtalen.

“Talte jeg i vildelse?” spurgte hun til sidst. “Sagde jeg noget, der virkede mærkeligt?”

“Ja, mon ikke! Men på engelsk.”

Tante Christas tonefald var ikke til at misforstå. Hun havde en måde at betone *engelsk* på, der mindede alt for meget om hendes mands – onkel Oscar, som hadede alt engelsk og alle englændere.

Tante Christa klippede og kæmmede videre i tavshed. Mange spørgsmål hang i luften, det var klart. Og det var ikke lette spørgsmål.

Kun lyden af saksen, rødt hår der samlede sig i bunker nede på gruset.

“Rapporterer som følger,” sagde tante Christa til sidst, hun morede sig ofte med at parodiere sin mands til tider overdrevent militæriske tonefald.

Rapporten var på samme tid koncis og ladet med underforstået betydning. De seneste dage havde aviserne skrevet meget om det, der blev kaldt eksplosionen i Krylbo, men behandlet sagen som et rent ulykkestilfælde. Der blev ikke sagt et ord om sabotage. Man havde en teori om brand som følge af, at et af togets hjul på en eller anden måde var blevet overophedet, “friktion i hjulkassen”, hvad det så ellers skulle betyde.

Men det var jo ikke til at vide, hvad aviserne måtte og ikke

måtte skrive for censuren. Oscar havde på sin sædvanlige skråsikre måde udlagt situationen. Kom man vaklende ud på Sandhamn halvt bevidstløs og med store brandsår dagen efter eksplosionen i Krylbo, var det, fordi man hellere ville risikere livet end søge til et almindeligt hospital. Med andre ord, den kære niece var kommet til skade ved en begivenhed, som myndighederne så yderst alvorligt på. Dagen efter Krylbo, som sagt. Der forlød ikke noget om andre eksplosioner på det tidspunkt. Altså risikerede den kære Johanne nu dødsstraf og de andre i familien lange fængselsstraffe for at have beskyttet en forbryder. Men familien holdt naturligvis sammen. Angiversamfundet havde de lagt bag sig i '35. Sådan lå landet.

“Og far?” spurgte hun. “Hvad sagde han?”

“Det sædvanlige. ‘Nu taler vi ikke mere om det’, du ved.”

Det uundgåelige spørgsmål hang i luften.

Skulle hun selv besvare det eller tvinge tante Christa til at stille det helt åbent og ligeud?

Der var kun lyden af saksen. Det begyndte at føles koldt om hovedet. En skrigende havmåge kom svævende i lav højde hen over langhusets græstag.

“Ja,” sagde hun til sidst. “Krylbo var sabotage. Jeg var der, jeg er med i en afdeling af Hjemmefronten, der arbejder sammen med SOE – bogstaverne står for Special Operations Executive. Efter 9. april gjorde jeg tjeneste som kurer i Norge, men for nogle måneder siden blev jeg afsløret og omskolet til anden tjeneste. Og nu det her i Krylbo. Men jeg burde egentlig ikke fortælle noget som helst, det er imod alle regler. Ved man noget, er man faktisk medskyldig.”

Saksen klippede tre klip, inden tante Christa langsomt og kontrolleret lagde den ned på havebordet for i næste nu fuldkommen at tabe fatningen, kaste sig om halsen på Johanne og storgrædende bedyre, at intet kunne gøre hende mere stolt, intet i hele verden var vigtigere end at besejre Tyskland – nej, ikke *Tyskland*, ikke hendes Tyskland, men Nazityskland, og Johanne forstod jo nok hvorfor, ikke?

Det virkede som en overreaktion, især fra den normalt så beherskede og køligt analyserende tante Christa, denne "forhærdede gamle bolsjevik", som Mutti gerne kaldte hende; deres evindelige skænderier om socialdemokrati kontra bolsjevisme havde stået på i over tyve år. Og nu dette underlige udbrud. Hvordan håndterede man den slags?

"Så så, tante, *Polen ist noch nicht verloren*," forsøgte hun at trøste, samtidig med at hun strøg den hulkende kvinde over ryggen, ligesom man trøster et barn, og indså, hvor malplaceret det gamle tyske udtryk var her og nu. Hvis noget vitterligt var tabt i år, så var det Polen.

"Hvad jeg mente," forsøgte hun at slå det hen, "er at vi ikke må opgive håbet, ikke opgive modstanden."

Tante Christa gjorde sig forsigtigt fri af omfavnelsen, tog et kniplingslommeørklæde frem, tørrede øjnene og smilede forlegent.

"Der er åbenbart et og andet, du ikke ved," sagde hun og samlede sine kamme og sakse sammen. "Men i morgen går du og jeg en lang tur, så skal jeg fortælle dig det."

Hun rejste sig, rankede kroppen som for at genvinde værdigheden og begyndte at gå hen mod Dalarhytten, hvor hun og onkel Oscar som sædvanlig havde indrettet deres sommerkvarter og rejsebibliotek. Men fortrød straks og vendte tilbage.

"Og nu afgang, march, lille pige, ned og bade, lægens strenge ordre! Og uden badehætte!" kommanderede hun spøgefuldt og gjorde omkring igen.

Johanne sad tilbage, forvirret og grublende. Hvad i himlens navn kunne det der handle om? "Et og andet", som hun ikke vidste? Der kunne dårligt være tale om hemmeligheder i forbindelse med krigen. Den slags vidste hun mere om end nogen anden i familien. Okay, måske med undtagelse af hendes kære lillesøster, der arbejdede på en ukendt adresse og havde en ukendt funktion inden for den svenske efterretningstjeneste. Men hun sagde aldrig en lyd.

Hun lod spekulationerne fare, da hun mærkede, hvordan sveden løb ned ad ryggen og natkjolen klæbede til kroppen. Det skyldtes ikke længere feberen, nej, det var den varmeste sommer i hundred år eller noget i den retning. I sidste uge havde der været 38 grader i skyggen på langhusets læside.

Nede på bådebroen smed hun badekåben og sprang hurtigt i, nøgen som hun var. Badegæsterne på sandstranden i Skärkarlshamn var knap hundred meter borte.

Hun svømmede med langsomme tag, så langt hun kunne under vandet i skyggen af *Beduins* skrog. Da hun var forbi det og ude i lyset, så hun små fladfisk pile forskrækket bort til alle sider, væk fra den truende skygge af den hvide hval deroppe. Moby Dick var måske en kvinde, hvor kreperligt for kaptajn Ahab, tænkte hun, da hun kom op til overfladen og snappede heftigt efter vejret.

Hovedet føltes koldt uden det lange hår, hun lignede sikkert en sæl. Det var derfor, Strindberg nødig ville have hovedet under, når han badede herude på Sandhamn sammen med Zorn og Albert Engström; han påstod netop, at han kom til at ligne en lille sæl, hvis håret på hans usædvanlig lille hoved blev vådt. Eller også var det en af vennerne, der drillede ham med det.

Hun dykkede igen ned under *Beduins* skygge og svømmede hen mod den badetrappe, der var blevet lavet ved broens yderste stenkiste, årets nyhed, som – hed det sig – var en indrømmelse til visse kvinder i familien, der nødig sprang i fra broen.

Henne ved badetrappen hang hun en stund på underarmene, gispende af anstrengelse. Helt restitueret var hun altså ikke. Men det kølige vand føltes lige så opfriskende for hukommelsen som for kroppen.

Tog 4352 gled langsomt ind på perronen. Alle tre stirrede skrækslagne ned på vogn NSB 40256. De kunne se lys røg sive ud af tagventilen og vognens trævægge. Branden var startet, men senere end planlagt. En af dem foreslog først en bærbar, tidsindstillet sprængladning. Nej, den ville blive opdaget. Haugli – hvis det da var hans rigtige navn – rakte hende en gummibold-

sprøjte fyldt med benzin og puffede hende ud, hun var jo i uniform. Hun gik over sporene, som om hun havde et ærinde, roligt så længe hun kunne ses fra stationsbygningen. Så løb hun. Toget rullede stadig, da hun pressede spidsen af gummisprøjten ind i en sprække og sprøjtede benzinen ind, smed den lille, lyserøde bold fra sig – det var sådan en, der var beregnet til lavementer – løb en snes meter væk og derpå tvang sig selv til igen at gå roligt tilbage mod bilen, mens hun granskede et kortetui og rettede på uniformskasketten.

Og så var det, hun begik fejlen; nu stod det lysende klart i erindringerne. Hun kunne ikke dy sig, hun vendte sig om for at se, om hendes forehavende var lykkedes. Hun nåede at se, at flammerne allerede slikkede ud af vognens vægge. Så blev alt sort.

Smerter i det ene knæ, hørelsen mistet og skiftet ud med en høj, syngende tone i ørerne. Blindet. Men hun følte ingen smerter i ansigtet. Lugten af brændt hår.

Det videre forløb huskede hun ikke aktivt, kunne kun prøve at rekonstruere det. Efter den første store detonation i vogn NSB 40256 fulgte en række mindre eksplosioner og så nok en meget voldsom. Panikken bredte sig, folk spænedes frem og tilbage, hun måtte have været en af mange, der var blevet slynget omkuld af trykbølgen fra enten den første eller den anden store detonation. Haugli og M havde sikkert bare lignet alle de svenskere, der forsøgte at redde kvæstede midt i det totale kaos.

Hun lå i lastrummet under hesten på vejen til Sala, men bevidstløs. Sådan måtte det have været.

Hun ville ikke huske mere, ikke lige nu. Dykkede atter ned i det svale, lægende vand. Men uden at overanstrenge sig denne gang. Her var ikke længere nogen brødre at kappes med.

Da hun kom op til huset, skældte Mutti hende ud, fordi hun havde badet nøgen. Der var faktisk folk ganske tæt på, henne på den offentlige badestrand, fremførte Mutti.

Det var selvfølgelig bare et kejtet forsøg på at holde følelserne under kontrol. De stod længe med armene om hinanden.

“Min modige lille pige,” hviskede Mutti på norsk.

“Min kloge mor, mesterkirurg og redningsmand,” hviskede hun tilbage på tysk. Det var alt.

Under middagen var alt som sædvanlig. Eller snarere absurd normalt, som om der absolut intet var sket.

Far benyttede ganske vist den første skål til at byde “patienten” velkommen tilbage til middagsbordet og komplimentere hende for den nye, praktiske frisur.

De fik sommermad, serveret ude på verandaen. Kold torsk i gelé med nye kartofler, mayonnaise og salat og en tør riesling til, syltede ferskner med flødeskum og eiswein til dessert. Mutti advarede hende mod at spise for meget efter tre dage på bouillon. De talte om sejlsport som sædvanlig, for regattaen nærmede sig, og Carl Lauritz nærrede store forhåbninger. Onkel Oscar analyserede som sædvanlig den strategiske situation. Helene ville gerne have sejlerhytten tilbage med det samme og flytte sine ting ind i den igen, hvis det var i orden. Johanne havde ikke noget imod at rykke ind i det store hus til en af gæstekøjerne.

Varmen hang i luften, længe efter at solen var gået ned.

Far og onkel Oscar sad snart ene tilbage i sommernatten med deres cigarer og sjusser. Alt var, som det plejede at være.

Johanne svedte i den indelukkede køjeseng den nat, sov dårligt og halvdrømte mareridtsagtigt om en natlig biltur mellem Sala og Stockholm; hun måtte ikke komme for sent, men heller ikke for tidligt, helst lige på slaget til *Waxholm I's* afgang klokken 8.00, ugens tyndest belagte afgang til den ydre skærgård, fordi det var mandag morgen. De havde morfin med til at dæmpe smerterne. Ligesom de havde cyankalium til at tage deres eget liv med, hvis det da ikke bare var pral fra mændenes side.